

# Rapport

Een onderzoek naar de handelwijze van de regionale politie-eenheid Den Haag bij het meenemen en insluiten van een niet-verdachte man en hoe hij is behandeld op het politiebureau

## Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klachten over de regionale politie-eenheid Den Haag gegrond.

**Datum: 19 juli 2016**

**Rapport: 2016/067**

## KLACHT

Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaren van de regionale politie-eenheid Den Haag hem op 2 april 2014 ten onrechte van zijn vrijheid hebben beroofd en hem tijdens zijn verblijf op het politiebureau niet de benodigde zorg en aandacht hebben gegeven.

## BEVINDINGEN

### Wat is er gebeurd ?

#### Het meenemen naar het politiebureau

Verzoeker was op 2 april 2014 in de hal van het gebouw van de Tweede Kamer om te protesteren tegen uitlatingen van een Kamerlid. Hij wilde iemand van de Tweede Kamer daarover spreken. De beveiliging van de Tweede Kamer deelde diverse malen aan verzoeker mee dat hij weg moest gaan. Omdat verzoeker niet weg wilde, sprak de beveiliging de politie aan. Volgens de politie vertelde de beveiliging aan politieambtenaar B., die met een aantal collega's ter plaatse was, dat verzoeker verward was. B. sprak verzoeker aan.

In de lezing van B. maakte verzoeker een verwarde indruk: hij sprak onsamenhangende zinnen, reageerde apathisch, staarde voor zich uit, was weinig spraakzaam en gaf geen antwoord op vragen. Daarom vond B. dat hij moeilijk contact met verzoeker kreeg. B. had tegen verzoeker gezegd dat hij weg moest gaan.

B. had vervolgens aan de beveiliging gevraagd of zij wilden vorderen dat verzoeker het gebouw moest verlaten. Als zij deze vordering twee keer zouden doen in B.'s bijzijn, en verzoeker het gebouw niet wilde verlaten, konden B. en zijn collega's verzoeker aanhouden wegens lokaalvredebreuk (zie Achtergrond onder 4.). Volgens B. wilde de beveiliging dat niet, omdat zij een aanhouding met een strafvorderlijk traject een te zwaar middel vonden en kon hij deze vordering niet zelf doen, omdat hij daartoe niet bevoegd was.

B. vroeg zich af of het verantwoord was om verzoeker zo te laten gaan, omdat hij misschien hulp nodig had. B. verklaarde in het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman: "Hij kon een gevaar zijn voor zichzelf. Ik dacht niet dat hij een gevaar was voor anderen." B. gaf aan dat hij tegen verzoeker had gezegd dat hij mee moest naar het bureau, zodat zij konden uitzoeken wat er aan de hand was. Volgens B. liep verzoeker gewoon mee naar de politieauto en brachten zij verzoeker naar het politiebureau.

Verzoeker weerspreekt de lezing van B. Volgens verzoeker heeft de beveiliging hem wel degelijk in het bijzijn van de politie gevraagd te vertrekken. Toen hij dat weigerde, omdat hij de kwestie daarvoor te belangrijk vond, is hij daarop aangehouden en meegenomen

naar het bureau. Hij was beslist niet verward. Volgens verzoeker had de beveiliging de beschrijving verward gebruikt om hem weg te krijgen. De politie had vervolgens blindelings deze lezing van de beveiliging gevolgd. De politie had hem eerst enkele keren gevraagd te vertrekken. Volgens verzoeker was de reden voor de aanhouding eerst dat hij niet wilde vertrekken, en correspondeerde dit niet met de later opgegeven reden, te weten dat hij verward was. Twee of drie politiemensen hadden hem bij de arm gepakt en gedwongen mee te lopen naar de politieauto. Hij had nauwelijks met de politie gesproken en er was hem helemaal niets gevraagd.

#### Verzoekers verblijf op het bureau

Bij aankomst in het politiebureau sprak wachtcommandant M. met verzoeker, onder andere over verzoekers gezondheid: hij heeft epilepsie en een oogziekte. Verzoeker heeft zijn medicijnen voor epilepsie en zijn oogdruppels voor zijn oogziekte ingeleverd.

Volgens M. vonden de collega's die verzoeker naar het bureau hadden gebracht verzoeker verward vanwege zijn vasthoudendheid: hij wilde persé iemand spreken en hij was niet voor rede vatbaar. Volgens M. maakte verzoeker op hem geen verwarde indruk of de indruk een gevaar voor zichzelf te zijn. Wel had M. de indruk dat verzoeker een hele correcte man was met veel idealen, die ook veel wilde vertellen over zijn politieke motieven.

M. waarschuwde meteen de psychiatrisch verpleegkundige. Volgens M. was de verpleegkundige binnen een kwartier aanwezig nadat verzoeker om iets voor 13.00 uur in de ophoudkamer zat. Deze verpleegkundige stelde vast dat verzoeker geen psychiatrische stoornis had en daarom niet langer behoefde te worden vastgehouden.

M. gaf aan dat hij de beveiliging van de Tweede Kamer had gebeld om hen te vertellen dat verzoeker mogelijk bij hen terug zou komen. Volgens M. had hij de overdracht aan de opvolgende wachtcommandant G. gedaan tussen ongeveer 13.00 uur en 13.15 uur en had M. tegen G. gezegd dat verzoeker niet langer op het bureau behoefde te blijven. M. kon zich voorstellen dat het voor iemand voelt als een aanhouding vanwege de fouillering en omdat men wordt ingesloten en dat dit een grote impact kan hebben.

Wachtcommandant G. gaf aan dat hij om ongeveer 14.00 uur in dienst was gekomen. Op een gegeven moment bleek dat iemand van de crisisdienst langs was geweest en dat verzoeker weg kon. Verzoeker wilde terug naar het gebouw van de Tweede Kamer en daar was op dat moment geen politie aanwezig. Daarom had hij in overleg met de hulpofficier van justitie besloten om te wachten tot politie aanwezig was bij de Tweede Kamer, voordat zij verzoeker in vrijheid zouden stellen, aldus G.

In de arrestantenmodule van de politie is vermeld dat verzoeker om 12.40 uur op het bureau is ingeboekt, om 12.51 uur is ingesloten en om 16.51 uur is heengezonden. Ook is in deze module vermeld dat om 13.20 uur de heer K. van het Parnassiaproject verzoeker bezocht.

Verzoeker zat in cel 1. Volgens G. is dit een ophoudkamer met een toilet en camera-toezicht.

De politie heeft geen arts gewaarschuwd. Volgens de politie wordt het eten verstrekt tussen 12.00 en 13.00 uur tussen de middag. Verzoeker heeft die middag zijn medicijnen voor epilepsie en zijn oogdruppels niet gekregen, en geen eten of drinken. Volgens de politie had hij daar niet om gevraagd en was er een kraan in de ophoudkamer.

Verzoeker liet weten dat een politiemedewerker na het gesprek met de GGZ-medewerker riep: "ik ga je spullen klaarzetten." Daarna volgde echter een langdurige periode. Verzoeker vond dit uiterst vervelend. Door het volledige gebrek aan inzicht in het tijdsverloop wist hij niet wanneer hij zijn medicijnen voor epilepsie moest innemen en wanneer hij zijn ogen moest druppelen, dit laatste moest hij meermalen per dag doen.

Er was een toilet in zijn cel, dus volgens verzoeker zal er ook wel een kraan zijn geweest, maar hij had niet gezien dat er water was, een plastic bekertje of een handdoek. Als hij had willen drinken had hij uit de kraan moeten lurken. Hij wist ook niet dat er een intercom was. Hij was ook niet snel genoeg geweest om het toiletpapier aan te pakken dat door de deur werd aangereikt, en daardoor viel het op de grond, aldus verzoeker.

#### De invrijheidstelling

De lezing van G. luidt dat hij verzoeker had verteld dat hij weg mocht en dat verzoeker daarop zei dat hij niet weg wilde en dat hij zich slecht behandeld voelde. Volgens G. liep verzoeker vervolgens mee naar de balie. Daar zette een politieambtenaar een bak met verzoekers eigendommen op de balie. Omdat verzoeker weigerde om die te pakken, hadden politieambtenaren de eigendommen in een plastic tas gedaan. Verzoeker weigerde ook om de tas aan te pakken. Daarom hadden meerdere agenten verzoeker naar de uitgang begeleid. G. had de plastic tas naar de servicebalie gebracht.

Volgens G. belde enige tijd later de beveiliging van het station Den Haag CS. G. had tegen de beveiliging gezegd dat het klopte dat verzoeker bij hen was geweest. Hij kon wel hebben gezegd dat hij wist over welke persoon de beveiliging het had en dat verzoeker zijn spullen bij het bureau kon komen halen, aldus G.

G. voegde in het kader van het onderzoek aan zijn lezing toe dat hij het vervelend voor verzoeker vond dat verzoeker zoveel last heeft gehad van wat er gebeurd is en dat hij dat niet achter zich kan laten. G. liet weten dat hij open stond voor een gesprek met verzoeker.

Verzoekers verhaal over de invrijheidstelling luidt dat hij ineens de mededeling kreeg dat hij kon vertrekken en werd hij daarmee overvallen. Voordat hij bij zijn positieven was, ging de deur weer dicht en werd gezegd: "nou ok, dan doen we het anders" en kwamen er drie medewerkers binnen. Twee agenten namen hem onder de arm en brachten hem naar de balie. Hij kreeg niet de kans om zelf mee te lopen. Bij de balie kreeg hij niet de tijd om zijn schoenen aan te trekken en zijn veters te strikken, terwijl hij de grootste moeite had om zijn lenzen in te houden door gebrek aan oogvocht, omdat hij zijn oogdruppels niet had

gekregen. Ook had hij zijn medicijnen voor epilepsie al lang moeten nemen. Agenten hadden hem buiten het bureau gezet.

Volgens verzoeker realiseerde hij zich pas naderhand dat hij zijn spullen niet had meegekregen. Op het station vroeg hij om hulp bij een NS-medewerker, die het politiebureau belde. Daar werd lacherig op gereageerd in de trant van: "Oh, dan weten we al wie er naast je staat". Hij moest terug naar het bureau om zijn spullen op te halen. Uiteindelijk was hij onwel thuisgekomen.

### **Klachtbehandeling door de politie**

De politiechef van de regionale eenheid Den Haag vond verzoekers klacht op basis van het advies van de klachtencommissie over de vrijheidsbeneming en plaatsing in sociale bewaring ongegrond, en de klacht over de arrestantenzorg en de duur van de ophouding gegrond. Hij bood zijn verontschuldiging aan voor het politieoptreden.

De klachtencommissie adviseerde om de klacht over de beslissing om verzoeker mee te nemen naar het bureau ongegrond te verklaren. De commissie gaf aan dat de receptie en de beveiliging in het gebouw van de Tweede Kamer verzoekers gedrag als hinderlijk hebben ervaren. De commissie vond het vermoeden van de beveiliging dat verzoeker verward zou zijn niet uit de lucht gegrepen, maar kon niet vaststellen of de betrokken agenten zich een eigen oordeel hadden gevormd over de psychische gesteldheid van verzoeker. De commissie vond het te billijken dat de agenten het zekere voor het onzekere hebben genomen door verzoeker mee te nemen, gelet op de bijzondere locatie.

De klachtencommissie adviseerde om de klacht over het verblijf op het bureau gegrond te verklaren. Volgens de commissie had de politie verzoeker na het bezoek van de psychiatrisch verpleegkundige rond 15.00 uur meteen in vrijheid moeten stellen. Wat de reden om dit niet te doen ook was geweest - hetzij omdat de overdracht onvoldoende zorgvuldig was, hetzij omdat de opvolgende wachtcommandant vreesde dat verzoeker zou terugkeren naar het gebouw van de Tweede Kamer - er was geen grond om verzoeker langer vast te houden. Verzoeker had zich niet schuldig gemaakt aan een strafbaar feit. De politie had verzoeker geruime tijd ten onrechte van zijn vrijheid beroofd gehouden.

De klachtencommissie vond ook dat de politie verzoeker onvoldoende in de cel had gecontroleerd, en ook een arts had moeten raadplegen. Hieraan doet niet af dat verzoeker volgens de politie zelf zou aangeven of en wanneer hij zijn medicijnen nodig had, omdat verzoeker verward kon zijn en wellicht niet in staat was om zijn medicijnbehoefte kenbaar te maken. De commissie vond dat verzoeker om eten had moeten vragen tussen 13.00 uur en 17.00 uur als hij dat had willen hebben. De commissie adviseerde deze klacht gedeeltelijk gegrond en gedeeltelijk ongegrond te verklaren.

## Onderzoek Nationale ombudsman

### De reactie van de politiechef

De politiechef blijft in zijn reactie op de klacht bij het eerdere oordeel. Als bijlage bij deze reactie bevindt zich het convenant tussen de politie en GGZ Nederland van 21 december 2011. Dit convenant is vermeld in de Achtergrond onder 6.

### De reactie van de hoofdofficier van justitie

De hoofdofficier van justitie in het arrondissement Den Haag geeft in zijn reactie aan dat de gang van zaken met betrekking tot de invrijheidstelling en verzoekers persoonlijke bezittingen niet aan de orde komt in de afdoening van de klachtencommissie en voor wat betreft de overige klachten de overwegingen van de klachtencommissie een compleet beeld geven van de situatie.

### Verklaring betrokken ambtenaren

De betrokken ambtenaren B., G., M. en P. hebben verklaringen afgelegd. Deze verklaringen zijn hiervoor opgenomen bij de beschrijving van de gebeurtenissen, met uitzondering van de verklaring van de bureauchef, P., omdat hij niet zelf bij deze gebeurtenissen was betrokken.

### Verklaring bureauchef P.

P. vindt dat de collega's onvoldoende hebben doorgevraagd en de verkeerde afweging hebben gemaakt voordat zij de beslissing namen om verzoeker mee te nemen naar het bureau om hem daar te laten beoordelen. Vervolgens had verzoeker direct in vrijheid moeten worden gesteld nadat de psychiatrisch verpleegkundige had geoordeeld dat verzoeker kon gaan. Het lijkt P. terecht dat de politie een gebaar naar verzoeker maakt en hem een dagvergoeding verstrekt. Hij is bereid om met verzoeker in gesprek te gaan.

### Reactie van verzoeker

Verzoeker vindt dat betrokken ambtenaar B. duidelijk beschreef dat hij in het Kamer gebouw een of meerdere absences als gevolg van epilepsie had gehad, gelet op de beschrijving van B. van verzoekers gedrag. B. vond immers dat verzoeker apathisch reageerde, voor zich uitstaarde en weinig spraakzaam was. Als reactie op de verklaring van politieambtenaar M. geeft hij aan dat hij wel een erg rare verklaring voor de kwalificatie "verward" vindt: "hij wilde per sé iemand spreken en hij was niet voor rede vatbaar". Verder bevestigt verzoeker de opmerking van M. dat dit grote impact kon hebben op iemand. Verzoeker wil niet met de politie in gesprek gaan. Volgens verzoeker gebruikt de politie wel erg gemakkelijk de reden "sociale bewaring" als zij iemand heeft meegenomen omdat zij eigenlijk achteraf geen reden weet te geven voor een aanhouding.

Verzoeker is van mening dat hij uiteindelijk in een aanzienlijk mindere positie dan bij de arrestatie, en nog steeds zonder medicijnen, in verwarde toestand op straat was geschopt. Blijkbaar vond de politie hulpverlening toen niet meer van belang. Zijn ziektes

zijn volgens hem verergerd. Hij moest na zijn arrestatie veel vaker een arts bezoeken en hij heeft de grootste moeite gehad om zijn ogen en zijn epilepsie weer wat op orde te krijgen. Verzoeker vindt dat geen passende maatregel is gevolgd op de gegronde klachten. Hij wil genoegdoening in de vorm van reiskosten en een dagvergoeding.

## **BEOORDELING DOOR DE NATIONALE OMBUDSMAN**

### **De vrijheidsbeneming**

De beveiliging van het gebouw van de Tweede Kamer vroeg aan de politie assistentie omdat verzoeker het gebouw niet wilde verlaten. De politie schatte de situatie in als mogelijke lokaalvredebreuk (zie Achtergrond onder 4.), maar vond dat niet aan de wettelijke vereisten en omschrijving daarvan was voldaan. Daarom heeft de politie hem niet aangehouden wegens verdenking van een strafbaar feit. De politie heeft er vervolgens voor gekozen in het kader van hulpverlening op te treden (artikel 3 Politiewet 2012, zie Achtergrond onder 3.). Zij heeft verzoeker meegenomen naar het politiebureau, heeft hem daar door een GGZ-medewerker laten beoordelen en ook daarna nog enkele uren vastgehouden in een afgesloten ruimte.

Behoorlijk overheidsoptreden houdt in dat de overheid grondrechten van burgers respecteert. Het recht op persoonlijke vrijheid is gewaarborgd in artikel 15 van de Grondwet en in internationale verdragen. Er moet een wettelijke basis zijn om iemand zijn vrijheid te kunnen ontnemen (zie Achtergrond onder 1 en 2).

Voor het wegvoeren uit het Kamergebouw biedt artikel 25, lid 1 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (zie Achtergrond onder 5.) de juridische basis, als is voldaan aan – onder meer - het vereiste dat betrokkene "onmiddellijk gevaarlijk" is, "hetzij voor de openbare orde, veiligheid, of gezondheid, hetzij voor zichzelf".

De politie heeft weinig informatie aangedragen over een dergelijk gevaar dat van verzoeker zou zijn uitgegaan toen zij hem in het Kamergebouw aantroffen. Betrokken politieambtenaar B. heeft dat gevaar niet uitdrukkelijk vastgesteld. Hij heeft verzoekers gedrag beschreven - verzoeker sprak onsamenhangend, gaf weinig antwoord op vragen, reageerde apathisch - en concludeerde: "Hij kon een gevaar zijn voor zichzelf. Ik dacht niet dat hij een gevaar was voor anderen." B. heeft laten weten dat hij zich afvroeg of het verantwoord was om verzoeker zo te laten gaan.

Uit het feit dat verzoeker niet wilde vertrekken, leidden de politieambtenaren af dat verzoeker verward was. Wat daarvan zij, verwardheid is op zichzelf geen relevant criterium voor toepasselijkheid van artikel 25 van de Ambtsinstructie.

De (tussen)conclusie van de Nationale ombudsman luidt dat uit de politie-informatie niet blijkt dat verzoeker een onmiddellijk gevaar vormde als bedoeld in artikel 25 eerste lid van de Ambtsinstructie.

Daarin verschilt de situatie in deze zaak van andere klachten die door de Nationale ombudsman werden onderzocht en waar wel sprake was van acuut gevaar, bijvoorbeeld dreiging jegens anderen of suicidegevaar (rapporten 2010/039, 2010/120, 2010/318, 2012/089 en 2014/048).

De casus van verzoeker lijkt meer op de situatie die aan de orde was in rapport 2014/048. In dit rapport vindt de Nationale ombudsman dat onvoldoende is gebleken dat betrokkene een acuut en direct gevaar voor zichzelf of voor zijn omgeving vormde, zodat artikel 25 van de Ambtsinstructie niet de juridische basis bood om betrokkene mee te nemen.

Daar komt nog het volgende bij. Als verzoeker onmiddellijk gevaarlijk zou zijn geweest, had de politie hem conform artikel 25, tweede lid van de Ambtsinstructie zo mogelijk moeten overdragen aan het eigen zorgkader. Dit betekent dat de politiemensen die verzoeker wegvoerden bij verzoeker hadden moeten nagaan of hij contacten had met een zorgverlener die benaderd zou kunnen worden, dan wel of hij bij vrienden of familie terecht kon.

Volgens B. heeft de politie tegen verzoeker gezegd dat hij mee moest naar het bureau, zodat de politie kon uitzoeken wat er aan de hand was, en was verzoeker gewoon meegelopen. Volgens verzoeker heeft B. hem helemaal niets gevraagd. B. had alleen gezegd dat verzoeker weg moest gaan.

De Nationale ombudsman vindt geen aanwijzingen dat de politie heeft geprobeerd verzoeker over te dragen aan het eigen zorgkader, zoals artikel 25 lid 2 van de Ambtsinstructie voorschrijft.

Uit het voorgaande volgt dat er niet, zoals vereist, een wettelijke basis was voor het verwijderen uit het Kamergebouw en het meenemen naar het politiebureau. De politie heeft verzoeker ten onrechte van zijn vrijheid beroofd.

Daaraan voegt de Nationale ombudsman toe dat de politie verzoeker had moeten uitleggen waarom zij vond dat hulpverlening nodig was, dat zij verzoeker daarom wilde meenemen naar het bureau, en aan hem had moeten vragen om vrijwillig mee te gaan. De politie behoort namelijk op dit punt misverstanden te voorkomen. Verzoeker heeft immers gedacht dat hij werd aangehouden omdat hij niet wilde vertrekken. Had hij zich tegen aanhouding verzet, dan riskeerde hij vervolging wegens wederspanningheid en had de politie geweld kunnen gebruiken. Dat verzoeker volgens B. gewoon meeliep naar de auto, nadat B. had gezegd dat hij mee moest gaan, is voor de Nationale ombudsman daarom onvoldoende aanwijzing dat verzoeker niet tegen zijn wil is meegenomen.

Nog afgezien van het feit dat verzoeker ten onrechte is meegenomen door de politie, ziet de Nationale ombudsman geen wettelijke basis voor insluiting. Zoals de Nota van toelichting bij artikel 25 Ambtsinstructie (zie Achtergrond onder 5) uitdrukkelijk vermeldt, biedt noch de Politiewet 2012, noch enige andere wettelijke bepaling de mogelijkheid personen tegen hun wil in het kader van hulpverlening onder te brengen. De Nota noemt dergelijk handelen in strijd met artikel 15 van de Grondwet. Verzoeker had niet mogen worden vastgezet op het bureau

Aan een beoordeling van het tijdstip van invrijheidstelling komt de Nationale ombudsman dus niet toe. De ombudsman merkt enkel op dat heenzending kort na het bezoek van de psychiatrisch verpleegkundige, dus uiterlijk 14:00 uur, in de rede had gelegen. Hij kan de klachtencommissie en de politiechef niet volgen in hun standpunt dat de vrijheidsbeneming pas vanaf 15:00 uur onterecht was geweest.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.  
Dit oordeel vormt aanleiding voor het doen van een aanbeveling.

### **De zorg en aandacht van de politie tijdens het verblijf op het bureau**

Het vereiste van fatsoenlijke bejegening houdt in dat de overheid de burger respecteert, hem fatsoenlijk behandelt en hulpvaardig is. Voor de verzorging op het politiebureau van iemand die daar in het kader van hulpverlening verblijft, betekent dit dat de politie zich bekommert om zo iemand.

Verzoeker heeft van omstreeks 13 uur tot omstreeks 17 uur in een afgesloten ruimte moeten verblijven. Dit tijdstip valt buiten de gebruikelijke etensrondes. Deze omstandigheden, de afhankelijke positie van verzoeker en het kader van hulpverlening brengen naar het oordeel van de Nationale ombudsman mee dat de politie verzoeker had moeten vragen of hij behoefte had aan bijvoorbeeld iets te eten of te drinken en in elk geval even kunnen nagaan of er een bekertje voor het kraanwater aanwezig was. Door dit na te laten is de politie op dit punt onvoldoende hulpvaardig geweest.

Het vertrek uit het politiebureau is volgens verzoeker heel onprettig verlopen; hij spreekt van "op straat geschopt". Het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft geen duidelijkheid opgeleverd over wat er precies is gebeurd. Waar verzoeker en de politie het over eens zijn, is dat verzoeker vanaf de balie van het bureau bij de arm is gepakt en het gebouw uit is geleid. Daarbij zijn verzoekers persoonlijke eigendommen in het bureau achtergebleven.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat bij een toedracht zoals die in dit rapport is beschreven, enig geduld en hulpvaardigheid mocht worden verlangd van de politie. Het feit dat de politie verzoeker bij de arm heeft vastgepakt en het gebouw uit heeft gezet, geeft hier geen blijk van. Integendeel, dit wekt eerder de indruk dat de politie dacht dat verzoeker niet wilde meewerken en zij daar korte metten mee wilde maken. In elk geval had de politie verzoeker niet op deze manier en zonder zijn medicijnen buiten moeten zetten.

De politie heeft zich op dit punt onvoldoende hulpvaardig getoond.

De onderzochte gedraging is ook op dit punt niet behoorlijk.  
Ook dit oordeel vormt aanleiding om een aanbeveling te doen.

## CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van de politiechef van de regionale eenheid Den Haag is gegrond:

- ten aanzien van het meenemen naar en insluiten in het politiebureau, wegens strijd met het vereiste van respecteren van grondrechten, te weten het recht op persoonlijke vrijheid en
- ten aanzien van de zorg en aandacht op het bureau, wegens strijd met het vereiste van fatsoenlijke bejegening.

## AANBEVELING

Aan de politiechef wordt in overweging gegeven om een passend gebaar te maken richting verzoeker als tegemoetkoming voor de onterechte vrijheidsbeneming en voor de punten waarop de klachtencommissie dan wel de Nationale ombudsman de behandeling op het politiebureau niet juist heeft gevonden. De Nationale ombudsman geeft de politiechef mee dat vanwege de onrechtmatige vrijheidsbeneming een (deels) financiële tegemoetkoming in de rede ligt.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

## ACHTERGROND: RELEVANTE LITERATUUR EN WET- EN REGELGEVING

### 1. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)

#### Artikel 5 Recht op vrijheid en veiligheid

"1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure:

(...)

b. indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd, wegens het niet naleven van een overeenkomstig de wet door een gerecht gegeven bevel teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;."

### 2. Grondwet

#### Artikel 15

"1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen."

### 3. Politiewet 2012

#### Artikel 3

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."

### 4. Wetboek van Strafrecht

#### Artikel 139 (lokaalvredebreuk)

1. "Hij die in een voor de openbare dienst bestemd lokaal wederrechtelijk binnendringt, of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van de bevoegde ambtenaar aanstonds verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."

## 5. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buiten gewoon opsporingsambtenaar

### Artikel 25

- "1. De ambtenaar draagt er zoveel mogelijk zorg voor dat personen die door drankgebruik, dan wel door andere oorzaken, onmiddellijk gevaarlijk zijn, hetzij voor de openbare orde, veiligheid, of gezondheid, hetzij voor zichzelf, op de meest geschikte wijze van openbare plaatsen als bedoeld in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties, worden verwijderd. Onder openbare plaatsen worden mede verstaan vervoermiddelen die zich bevinden op deze plaatsen, een en ander voor zover niet gebezigd als woning.
2. De ambtenaar draagt personen als bedoeld in het eerste lid over aan het eigen zorgkader, voor zover de omstandigheden zulks toelaten. Zij kunnen bij het ontbreken van opvangmogelijkheden elders, bij wijze van hulpverlening, op het politie- of brigadebureau worden ondergebracht, indien dit nodig is voor hun bescherming en dit niet tegen hun wil geschiedt.
3. Voor personen als bedoeld in het eerste lid, van wie bekend is dat zij geestelijk gestoord zijn of die geestelijk gestoord lijken, waarschuwt de ambtenaar de arts, nadat zo mogelijk getracht is contact te zoeken met de eigen huisarts."

De *Nota van toelichting* bij deze ambtsinstructie (Staatsblad 1994, 275, besluit van 8 april 1994) vermeldt over artikel 25 van deze ambtsinstructie het volgende:

"Het bepaalde in het eerste lid van artikel 25 dient alleen ter beëindiging van het genoemde gevaar. De zorgverplichting uit het eerste lid, gecombineerd met het bepaalde in het tweede lid strekt ertoe dat de in het eerste lid bedoelde personen zoveel mogelijk aan hun eigen zorgkader worden overgedragen. Uiteraard voor zover de omstandigheden zulks toelaten. De ambtenaar zal daarbij, gelet op de dienstvoorschriften, opdrachten en plaatselijke omstandigheden, pas behoeven handelen indien hij van oordeel is dat optreden ten aanzien van personen in verband met hun gezondheidstoestand ter bescherming van henzelf geboden is. Bij "zorgkader" moet gedacht worden aan huisgenoten, familie, kennissen, of zo nodig een medische of sociale instelling. Indien het niet mogelijk is een persoon aan zijn eigen zorgkader over te dragen, biedt het tweede lid de mogelijkheid om personen in het kader van de hulpverlening op het politie- of brigadebureau onder te brengen. Aangezien de personen aan wie de politie hulp verleent niet onder het regime van het Wetboek van Strafrecht vallen, moet de ambtenaar bij het contact met deze personen uitgaan van de eigen wil van deze personen. Indien duidelijk is dat een persoon aan wie hulp wordt verleend niet mee wil naar het politie – of brigadebureau, is het niet mogelijk deze persoon tegen zijn wil onder te brengen op het politie – of brigadebureau. In artikel 15, eerste lid, van de Grondwet staat dat buiten gevallen bij of krachtens de wet bepaald, niemand zijn vrijheid mag worden ontnomen. Omdat noch de Politiewet 1993, noch enige andere wettelijke bepaling de mogelijkheid biedt personen tegen hun wil in het kader van hulpverlening onder te brengen, is een dergelijk handelen in strijd met artikel 15 van de Grondwet. Indien de betrokkene niet in staat is zijn wil kenbaar te maken, bijvoorbeeld wegens vergaande staat van dronkenschap en er sprake

is van strenge vorst, waardoor hij zonder ingrijpen zou kunnen omkomen, heeft de ambtenaar de bevoegdheid om de betrokkene onder te brengen op het politie – of brigadebureau."

In een bespreking van artikel 25 in de uitgave *Tekst & Commentaar Openbare Orde en Veiligheid* staat:

"a. Algemeen (lid 1)

In art. 25 lid 1 is voor de politieambtenaar een zorgverplichting opgenomen om personen die dronken of onder invloed van drugs zich ophouden op openbare plaatsen en daar een gevaar vormen voor de openbare orde, veiligheid, of gezondheid, te verwijderen. De politieambtenaar kan daartoe op grond van art. 3 Politiewet 2012 de nodige (verwijderings)bevelen geven en de betrokkenen dwingen hieraan te voldoen door deze bevelen daadwerkelijk af te dwingen. Zo'n bevel vormt echter geen 'ambtelijk bevel' in de zin van art. 184 Sr (HR 29 januari 2008, *LJN* BB4108, *NJ* 2008/206). Of er sprake is van voldoende gevaar staat ter beoordeling van de politieambtenaar. Een openbare plaats is een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik openstaat voor het publiek. Onder openbare plaats wordt mede begrepen vervoermiddelen — mits geen camper e.d. — die zich daar bevinden maar niet een kerkgebouw of besloten plaats als bedoeld in art. 6 lid 2 Grondwet (art. 1 Wet openbare manifestaties).

b. Eigen zorgkader (lid 2)

Bij zorgkader moet volgens de nota van toelichting (p. 23) gedacht worden aan huisgenoten, familie, kennissen of eventueel een medische of sociale instelling. Indien het niet mogelijk blijkt een persoon aan zijn eigen zorgkader over te dragen, biedt art. 25 lid 2 de mogelijkheid deze personen in het kader van hulpverlening onder te brengen op het politiebureau of de brigade van de Koninklijke Marechaussee. Omdat in hulpverleningssituaties geen dwangmiddelen mogen worden toegepast, dient de politieambtenaar uit te gaan van de vrijwillige medewerking van de betrokkene. Art. 15 Grondwet en art. 5 EVRM laten niet toe dat de betrokken persoon zonder wettelijke grondslag tegen zijn wil wordt opgesloten. Indien de betrokkene niet in staat is zijn wil kenbaar te maken, bijvoorbeeld wegens verregaande staat van dronkenschap, en de omstandigheden buiten zodanig zijn, bijvoorbeeld door vorst, dat er zonder ingrijpen levensgevaar ontstaat, is er sprake van een overmachtsituatie. De politieambtenaar zal in dat geval, ondanks het ontbreken van een wettelijke grondslag, de betrokkene tegen zijn wil op het bureau mogen onderbrengen. Dat laatste zal ook gelden ten aanzien van personen die ernstig psychisch gestoord gedrag vertonen dat een gevaar vormt voor de veiligheid van zichzelf of anderen, teneinde een arts in de gelegenheid te stellen onderzoek te doen en zo nodig dwangopname te bewerkstelligen op grond van art. 20 Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen.

c. Waarschuwen arts (lid 3)

Wanneer de politieambtenaar weet of de indruk heeft dat de in art. 25 lid 1 genoemde personen die zich dronken of onder invloed van drugs ophouden op openbare plaatsen, geestelijk gestoord zijn, is hij verplicht eerst de nodige inspanning te verrichten de

huisarts van betrokkenen te waarschuwen. Als dat niet tot resultaat leidt, waarschuwt hij een dienstdoende forensisch arts van de GGD."

### **Artikel 32**

"1 In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand heeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt.

2 In het geval de ingeslotene vraagt om medische bijstand van zijn eigen arts, stelt de ambtenaar die arts daarvan op de hoogte.

3 In het geval de ingeslotene te kennen geeft geen medische hulp te willen hebben, terwijl er aanwijzingen zijn dat medische bijstand gewenst is, waarschuwt de ambtenaar de arts en deelt hij deze de houding van de ingeslotene mee."

### **Artikel 34**

"1 De ambtenaar controleert de ingeslotene regelmatig met dien verstande dat:

a. in het geval de arts is gewaarschuwd, de ingeslotene ten minste elk kwartier in de cel wordt gadegeslagen;

b. in het geval medische hulp is verstrekt, de ingeslotene zo vaak wordt geobserveerd als de arts heeft voorgeschreven;

c. in het geval geen medische hulp noodzakelijk wordt geacht, de ingeslotene eenmaal per twee uur wordt gadegeslagen.

2 In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder *a* en *b*, observeert de ambtenaar in de cel en aan de persoon, waarbij hij vooral acht slaat op de mate waarin de ingeslotene wekbaar en aanspreekbaar is. Personen die in een toestand geraten waarin zij niet wekbaar of aanspreekbaar zijn, worden terstond per ambulance naar een ziekenhuis vervoerd.

2. De ambtenaar registreert de observaties, bedoeld in het eerste lid."